

Ігор БРИНДАК, викладач

Четвертого квітня відзначається всесвітній День інтернету. Чому вибрано саме цю дату? Дуже просто. Цього числа в Католицькій Церкві латинського обряду – день пам'яті святого Ісидора Севільського, який є небесним покровителем цього новітнього засобу комунікації. Хто був цей чоловік і чому саме його проголошено покровителем всесвітньої мережі? Про це – у публікації.

Народився майбутній святий у 560 році в місті, яке тоді називалося Новий Карфаген. Зараз це іспанське місто Картахена. Відомо, що його батьків звали Северіан і Теодора, вони були римськими переселенцями з Північної Африки. Крім Ісидора, у родині ще було троє дітей: Леандр, Фулагенцій і Флорентина. Всі вони, як й Ісидор, після смерті були проголошені святими. Початкову освіту майбутній святий отримував вдома від старшого брата Леандра. У 589 році Ісидор став монахом, і якраз тоді в Іспанії настали дуже серйозні зміни. Щоб їх зрозуміти, потрібно повернутися на кілька століть назад. Отож, від 418 року на території сучасної Іспанії існувала держава, яка офіційно називалася Королівство Вестготів. Як воно появилось? Спочатку були просто готи – германські племена, що проживали на території сучасної України. Але коли в IV столітті зі Сходу розпочався наступ гунів, то готи поселилися на кордонах Римської імперії. Вони то воювали з нею, то їй служили. А коли почався розпад Римської імперії, то готи розділися на остготів – східних готів і вестготів – західних готів. Саме вестготи у 418 році зайняли Іспанію, яка до того часу була провінцією Римської імперії, і заснували там своє королівство. Це мало й деякі релігійні наслідки.

За віросповіданням готи були аріянами. Ця назва походить від олександрійського священика Арія, який навчав, що начебто Ісус Христос не є правдивим Богом, а тільки

першим Божим створінням, хоча і наймогутнішим. На Першому Нікейському Соборі 325 року аріянізм був засуджений як єресь. Однак деякі з римських імператорів це вчення підтримували, а іноді й нав'язували своїм підданам. Коли готські племена хотіли поселитися на кордонах імперії, то, власне, аріянські імператори як одну з умов поселення поставили прийняття аріянізму. І вже будучи аріянами, вестготи захопили Іспанію і заснували там власне королівство. Варто наголосити, що автохтонне населення Іспанії уже в той час було католицьким. Ставлення готських королів до католиків було різним. Одні дотримувались принципів терпимості, а інші проводили політику дискримінації. Але важлива зміна сталася у 587 році. Тодішній король вестготів Реккаред I став католиком і повернув Церкві те майно, яке відібрали в часі переслідувань аріянські королі. Навернення Реккареда у великій мірі сталося завдяки брату Ісидора святому Леандру Севільському. Ісидор, вже будучи монахом, через брата був представлений королю і навіть деякий час виконував служіння королівського духівника. На бажання короля Ісидор брав участь у кількох публічних диспутах з аріянськими єрархами. У 600 році помер святий Леандр, і Ісидор став архієпископом Севільським. Як архієпископ головував на IV Толедському Соборі 630 року. Відзначився дуже багатьма ділами милосердя, і то настільки, що в останні роки його життя біля архієпископської палати збиралися натовпи бідняків із усієї Іспанії. Вони приходили, бо знали, що там завжди могли знайти допомогу. До речі, ця допомога могла бути не тільки грошова, бо святий Ісидор мав також від Бога дар зціляти різні хвороби. Упокоївся у Бозі в 636 році. Святим його проголосив Папа Климент VIII у 1598 році.

Тепер, нарешті, про те, яке відношення святий Ісидор має до інтернету. Зрозуміло, що за його земного життя нічого подібного не існувало навіть у проекті. Так, це правда, але цей видатний подвижник започаткував велику справу, яка мала наслідки для ряду наступних поколінь. Вступивши в монастир, святий Ісидор взявся писати багатотомну працю під назвою «Етимологія». У ній він вирішив зібрати і систематизувати всі тогочасні знання в різних галузях. Фактично «Етимологія» стала першою в історії енциклопедією. Вмістилася ця праця аж у 20 томах. І варто зазначити, що писав все це Ісидор самостійно, помічники лише йому приносили літературу з інформацією. Про ерудицію автора можна судити вже навіть за змістом «Етимології». Отож, перший том включав у себе дані про граматику і риторику, другий – математику, третій – астрологію і музику, четвертий – медицину, п'ятий – законодавство, шостий – церковні обряди і богослужбові тексти, сьомий – вчення про Бога, ангелів і святих, восьмий – вчення про Церкву і єресь, дев'ятий – інформацію про народи світу і їхні мови, десятий – короткий алфавітний словник термінів у різних галузях, одинадцятий – розповідь про чудеса і їх значення, дванадцятий розповідав про тварини, тринадцятий – про частини світу, чотирнадцятий – про географію, п'ятнадцятий – про архітектуру, шістнадцятий – про мінерали, сімнадцятий – про землеробство, вісімнадцятий – публічні ігри, дев'ятнадцятий – кораблі, помешкання й одягу, двадцятий – кулінарія, різні інструменти і меблі. Крім «Етимології», Ісидор написав ще ряд інших праць. Серед них – «Світову хронологію», «Історію готських королів», «Збірник церковних канонів» і коментарі на окремі місця Святого Письма. Як бачимо, творча спадщина – колосальна. Зрозуміло, що у всіх цих працях Ісидор виходив із даних і уявлень тодішнього часу і згідно з тодішніми правилами систематизував свою

«Етимологію». Але це ніяк не применшує його заслуг перед наукою і культурою. Адже до нього ніхто за подібну справу не брався. Ісидор Севільський бажав просвічувати народ не тільки писанням книг. На той час ще було дуже мало шкіл. Як ми знаємо, і сам Ісидор отримував освіту в домашніх умовах. Щоб дати можливість більшій кількості людей навчатися, на пропозицію Ісидора VI Толедський Собор прийняв постанову, що на території кожної єпархії має бути заснована школа, в ній крім, богословських, мають викладатися і деякі світські науки, в тому числі грецька мова, медицина, право, вільні мистецтва.

У Середньовіччі твори святого Ісидора Севільського вважалися дуже важливим джерелом інформації. Слід пам'ятати, що книгодрукування в Європі з'явилося тільки в 1440 році, до того часу всі книги переписувались від руки. Так-от, незважаючи на таку рутинну працю, до нашого часу збереглося близько тисячі переписаних рукою примірників книг святого Ісидора Севільського (див. Ru.wikipedia.org/wiki/Исидор_Севильський). Напевне, їх було ще більше, адже слід врахувати, що були війни, повстання, пожежі і т.д. У часі цих подій велика кількість рукописів пропадала. Однак навіть те, котре збереглося, говорить про багато що, і не тільки про святого Ісидора Севільського. Як відомо, згідно з одним із стереотипів, Середньовіччя прийнято постійно називати «темним», а Католицьку Церкву звинувачувати в особливій ненависті до науки, зокрема в період Середньовіччя. Якщо б так було насправді, то твори св. Ісидора кинули б у вогонь, а не переписували. В кращому випадку їх би залишили пропадати у сховищах. Нагадую, що у Середньовіччі найчастіше переписом книг займалися саме монахи. Якби вони були такими ворогами науки, як прийнято подавати, то сумнівно, що брались би переписувати твори св. Ісидора Севільського, особливо «Етимологію». Хтось зауважить: можливо, переписували його твори тільки тому, що автор був архієпископом. По-перше, цей факт вже заперечує тезу про велику ворожість Церкви до науки, по-друге, у середньовічних монастирях переписували не тільки твори церковних ієрархів, але також Платона, Арістотеля, Цицерона й багатьох інших. А ці особи не те що не були ієрархами, а взагалі, не були християнами.

Тепер читачам вже зрозуміло, чому саме св. Ісидора Севільського вважають покровителем інтернету. Як у його час «Етимологія» давала найбільшу можливість отримати інформацію у різноманітних галузях, так і тепер таку можливість дає всевітня мережа. Однак існує ще додаткова паралель між св. Ісидором та інтернетом. Маю на увазі таку справу як захист людської свободи. У наш час інтернет є не тільки великим джерелом інформації, але й досить успішним засобом боротьби з тиранією. Різноманітні авторитарні й тоталітарні режими, які легко підпорядковують собі засоби масової інформації, найбільше труднощі мають саме із всевітньою мережею. Зрозуміло, що існують можливості підпорядкувати й цю галузь, або бодай перешкоджати поширювати через неї правду. Та зробити це набагато важче, ніж з іншими ЗМІ. Якраз останні події і в нашій державі, і в сусідній Росії, показують, наскільки інтернет є потужним засобом у боротьбі за мир і свободу. Правда, дехто запитає: а при чому тут св. Ісидор Севільський?

Вся справа в тому, що цей подвижник був не тільки великим оборонцем віри, популяризатором наукових знань, але також і захисником свободи. Якраз тоді в Королівстві Вестготів великих утисків зазнавала юдейська громада. Правда, не за національне походження, а за релігію. Правителі держави часто змушували юдеїв, всупереч їхнім переконанням, приймати християнство. Святий Ісидор був великим противником цього. І вже вищезгаданий IV Толедський Собор на пропозицію архієпископа засудив насильницьку християнізацію єврейського народу. Завдяки тому в королівстві на деякий час настала політика віротерпимості, толерувалося співжиття різних культур. У цьому проявилася діяльність Ісидора також як борця за свободу.

На завершення цієї публікації хочу сказати ось що: ніхто не ігнорує того факту, що, крім вищевказаних позитивів, всесвітня мережа містить у собі також дуже багато небезпек. Перераховувати їх немає потреби, бо про це вже говориться часто. Однак, подібно як у випадку з багатьма іншими досягненнями цивілізації, це ще не дає підстави вважати інтернет диявольським винаходом. Щось подібне маємо із сірниками, адже ними можна обігріти приміщення, приготувати їжу, а можна і спалити власну хату. Все залежить від нашого вибору. Вміймо вибирати добро у всьому і нехай нам у цьому допоможе Бог і св. Ісидор Севільський.

Ігор БРИНДАК Покровитель інтернету// "Жива вода" №4 2014